

Секція: Державне управління

Предко Михайло Єрофєйович

аспірант кафедри публічного управління та публічної служби

Національної академії державного управління при Президентові України

м. Київ, Україна

СТРАТЕГІЧНЕ МИСЛЕННЯ – СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОГО ВИХОВАННЯ

Сьогодні корупція в українському суспільстві стає одним із чинників уповільнення реформ, порушення прав людини. В даній сфері конче необхідна власна громадянська позиція, певна модель антикорупційного виховання, в якій протидія корупції виступала б як моральнісний імператив. Власне, не очікування, що хтось прийде і «прибере все корупційне сміття» з твоєї власної домівки, а наполеглива, копітка праця в усіх суспільних сферах, яка б засвідчувала, що антикорупційне виховання – це той алгоритм мислення та дій, носіями яких бути було б вигідніше, престижніше. Безперечно, даний алгоритм багато в чому залежить від громадянського виховання, а, отже, від громадянської, антикорупційної вихованості. Вочевидь, мова йдеться про проблему формування моральної особистості, яка здатна самотійно, критично мислити, спроможна приймати рішення та брати на себе відповідальність за наслідки своєї управлінської, публічної діяльності. Отже, ведучи сьогодні мову про належну політико-правову активність особистості, слід починати з «основи основ» – належного громадянського виховання (як процесу) та належної громадянської вихованості (як результату) [3, с.111]. Тому й принципи поваги до права, правозаконності, підвищення авторитету та дієвості громадськості, формування стратегічного мислення, розвиток громадянської позиції – це основні пріоритети антикорупційного виховання. Причому «...під

антикорупційним вихованням слід розуміти процес і результат спеціалізованої навчально-виховної роботи, спрямованої на формування в суспільстві неприйняття корупції та усвідомленої відмови від корупційної моделі поведінки» [2, с. 93].

Зрозуміло, що корупція за своєю природою явище тіньове, так що оцінити її реальні масштаби в рамках держави досить складно. Офіційні дані представляють собою лише вершину айсберга, і це також слід враховувати при розробці як довгострокових планів і концепцій протидії корупції, так і конкретних заходів, здатних вплинути на стан справ у цій сфері. Крім того, корупція здатна активно мімікрувати, вбудовуватися в змінюючі умови, пропонувати нові схеми функціональності законів, руйнуючи тим самим всю державну систему.

На сьогоднішній день державна антикорупційна політика більше нагадує імітаційні механізми взаємодії держави і громадянського суспільства в царині протидії корупції, а інститути громадянського суспільства «ближнього кола» владних структур різного рівня є публічним фасадом для безрезультатної антикорупційної діяльності органів державного і муніципального управління.

На сьогодні за даними соціологічних досліджень лідером недовіри є державний апарат загалом (йому і чиновникам не довіряють 78% респондентів) [4]. Для того, щоб досягти успіху в оновленні українського суспільства, необхідно підняти престиж і авторитет влади в очах населення. Гадаємо, що одним із дієвих інструментів ефективності антикорупційного виховання є формування стратегічного мислення посадовців державного управління та адміністрування.

Перефразовуючи фразу «Хто володіє інформацією - володіє світом», можна сказати, що хто оволодів стратегічним мисленням, той є сучасним професіоналом в царині публічного управління, в одній із кардинальних її проблем – антикорупційне виховання. Стратегічне мислення – один із

найважливіших активів у арсеналі професійних компетентностей публічних службовців. Без цієї складової неможливо «вибудувати» програму дій, яка б була не лише динамічною, гнучкою, але й результативною й ефективною в моральнісно-етичному «зрізі». Пригадую викладача, який нам, студентам другого курсу, читав лекцію по проблемі мислення, і запропонував нам подумати над таким фактом. Після Другої світової війни в Києві, по Подолу ходив старий шарманщик і співав: «Їжте булку, їжте мед - однак дивіться наперед». Я запам'ятав цю фразу на все життя! Гадаю, що ця народна мудрість, яка ґрунтується на здоровому глузді, полягає в баченні перспективи, тих можливостей, які відкриває стратегічне мислення не лише в прийнятті рішень, а й формуванні нової управлінської еліти..

Зазвичай стратегічне мислення – особливий тип системного мислення, який, з одного боку, ґрунтується на аналітичному обґрунтуванні, послідовному і точному використанні логіки, а з іншого – здатності ламати традиційні уявлення, що вимагає використання креативних можливостей. Вважаємо, що важливість стратегічного мислення, його креативність та далекодія, критичність, масштабність, системність, гнучкість для сучасних публічних службовців відстежується в таких «зрізах»: усвідомлення своєї управлінської місії та здатність до встановлення пріоритетів, коли йдеться про мету та результативність діяльності; орієнтація на вияв ризиків та належне реагування на них; системна ідентифікація проблеми та вияв інноваційних можливостей; формування власної пристосованості, адаптивності – адже за часів хаосу, нестабільності, безперечно, знадобиться емоційна стійкість, здатність пережити всі ці зміни; координація стратегічних і поточних, функціональних, аналітично-планових і виконавських напрямків діяльності в управлінні; усвідомлення можливостей та масштабів впливу управлінської дії (або їх сукупності) на формування середовища, а не лише реагування на зміни; орієнтація на керівництво управлінськими процесами в контексті удосконалення процесу

створення і реалізації стратегії та адаптування до динамічного непередбачуваного середовища; формування власної відповідальності, усвідомлення можливих ризиків у результативній управлінській діяльності. Тому для ефективного використання в роботі і поширення отриманих висновків серед тих, хто приймає рішення, потрібна співпраця з авторитетними стейкхолдерами, яким довіряють; самокритичність та аналіз здійснюється задля прийняття кращих рішень. Гарному державному службовцю слід цікавитися питаннями: «Який зв’язок отриманих даних зі світом, на який ми прагнемо впливати? Якими хочемо бачити тих, заради кого ми приймаємо та реалізуємо рішення? Як керуватися в цьому процесі критерієм людиномірності? Останнє питання особливо важливе для аналітика-управлінця — саме воно відрізняє його від будь-якого іншого дослідника, бо аналіз управлінських рішень передбачає формування варіативності при вирішенні проблеми і вплив на поточний стан справ.

Одним із найбільш ефективних чинників у виробленні стратегії подолання корупції є з’ясування проблеми ставлення до неї населення. Як засвідчують результати досліджень, що були проведені в Україні упродовж останніх років, більше половини населення схильне до вчинення корупційних правопорушень у разі, якщо це може сприяти розв’язанню проблеми [1]. Крім того, переважна більшість населення не вважає певні дії корупційними, особливо коли це стосується особисто його інтересів. Дехто навіть не кваліфікує певні корупційні дії як аморальні, навіть часто-густо не усвідомлюючи невідповідність такої поведінки нормам моралі чи професійній етиці. Звичайно, за умови ефективного, аналітичного роз’яснення в засобах масової інформації можна «переламати» ситуацію, розкривши пагубність хабарництва та корупції.

В рамках стратегії усвідомлення важливості формування стратегічного мислення головний акцент робиться на профілактиці корупції за допомогою освітньо-виховної системи. Попередження корупційної

поведінки полягає у виробленні нормативно-моральних основ соціальної діяльності, як окремого індивіда, так і соціальних груп і об'єднань. У числі основних заходів тут можна виділити: вироблення антикорупційної стратегії виховання, в якій були б прописані її правові, освітні, мотиваційні чинники та концептуальні засади стратегічного мислення; залучення громадськості в даний процес, використання її як дієвого важеля щодо запобігання та протидії корупції; реалізація програм антикорупційної освіти; надання вільного доступу до інформації, широке обговорення антикорупційної програми виховання в ЗМІ. Отже, системна боротьба з корупцією потребує не лише належної інституалізації цього процесу, а й системи виховних, стратегічних заходів, їх постійного моніторингу, що й сприятиме формуванню світогляду несприйняття корупції.

Література

1. Немцева І. Формування негативного ставлення до корупції / І. Немцева. URL: <http://ternrada.dp.ua/index.php?id=3314>
2. Нонік В. В. Антикорупційне виховання як інструмент антикорупційної стратегії держави / В.В. Нонік // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 7. С. 91–95.
3. Оніщенко Н.М., Сунегін С. О. Громадянська вихованість як чинник розвитку сучасного громадянського суспільства: морально-правовий контекст / Н.М Оніщенко, С. О Сунегін // Збірник наукових праць ЛОГОС. 2021. №1. С.110-115.
4. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogo-politychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-lypen-2020r>